

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ПРАВА

**«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»**

Збірник матеріалів Міжнародної науково-
практичної конференції
(м. Одеса, 1 листопада 2024 року)

2024

УДК
341.231.14:355.271(062.552) П68

*Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» О. В. Тодошчака
(наказ № 3177-44 від 08.10.2024 р.)*

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Ківалов С.В.**
Заступник відповідального редактора – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України **Аракелян М.Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набісвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Гребенюк Дмитро Олегович – PhD, асистент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Права людини в період збройних конфліктів»: Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 75-річчю прийняття Женевських конвенцій про захист жертв війни 1949 року та Міжнародному дню прав людини. 1 листопада 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 539 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

5. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля від 25.06.1998 року : Закон № 832-XIV від 06.07.99 року. Відомості Верховної Ради України.

Ключові слова: право на доступ до інформації, прозорість, демократичне суспільство, ЄСПЛ, міжнародні стандарти.

Бугаєць Альона Сергіївна

*асистент кафедри міжнародного та європейського
права Національного університету «Одеська
юридична академія»*

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ПРОДУКТ, СТВОРЕНИЙ З ВИКОРИСТАННЯМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА МІЖНАРОДНЕ ПРАВО: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Стрімкий розвиток штучного інтелекту та його широке використання для створення інтелектуальних продуктів ставлять ряд питань правового характеру. Так, професор О.Д. Крупчан пише, що «дедалі більша автономність технологій штучного інтелекту піднімає питання про готовність сучасного права інтелектуальної власності до регулювання суспільних відносин щодо результатів творчої діяльності, досягнутих виключно системами зі штучним інтелектом, адже право інтелектуальної власності в його нинішньому вигляді формувалося

на основі ідеї про те, що творцем може бути виключно людина» [1]. Цю тезу можна вважати цілком застосовною до міжнародно-правового регулювання права інтелектуальної власності.

Штучний інтелект здатний повністю змінити життя окремих людей та суспільства в цілому. Як явище, він вже запустив процес революційних змін в технологіях, змінюючи практично всі сфери людської діяльності, такі як комунікація, робочі процеси і навчання. Це викликає не менш революційні зміни в міжнародному праві. Так, 5 вересня 2024 року Рада Європи ухвалила перший міжнародний договір щодо штучного інтелекту – Рамкову конвенцію Ради Європи щодо штучного інтелекту, прав людини, демократії та верховенства права [2]. Стаття 2 даної Конвенції містить визначення системи штучного інтелекту, а стаття 4 вимагає від держав-учасниць здійснити заходи для забезпечення того, аби використання штучного інтелекту відповідало правам людини, що закріплені в міжнародному праві та національному законодавстві. Це, безумовно, стосується права власності, закріпленого в статті 1 Протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [3].

Штучний інтелект став потужним викликом для права інтелектуальної власності, що обумовлено тим, що продукти інтелектуальної власності, зокрема винаходи, зроблені із застосуванням штучного інтелекту, вважаються майбутнім інноваційних технологій. Зростання застосування цих інструментів вимагає змін в міжнародно-правовому регулюванні, що застосовується до інтелектуальної

власності. Глобальні масштаби застосування штучного інтелекту вимагають нових правових рішень. Виникає потреба в створенні нових міжнародних правил в царині як матеріального, так і процесуального права.

На рівні міжнародного права виникає потреба в аналізі обсягу, в якому процеси, пов'язані зі штучним інтелектом впливають на права інтелектуальної власності в окремих державах. Проблеми з застосуванням поточного регулювання штучного інтелекту та технологій, що ґрунтуються на штучному інтелекті, є важливим фактором, що викликає потребу в змінах в поточному міжнародно-правовому регулюванні. Це особливо очевидно з урахуванням того факту, що існуючі міжнародні договори в сфері інтелектуальної власності походять ще з XIX століття, прикладом чого є Паризька конвенція про охорону промислової власності 1883 року [4]. Творча діяльність, що пов'язана з використанням штучного інтелекту, вимагає ухвалення нових принципів, наприклад універсалізму замість територіального принципу, принаймні у питаннях, що стосуються встановлення авторства на об'єкт інтелектуальної власності.

В літературі справедливо зазначається, що системи ШІ не можуть вважатися суб'єктами права інтелектуальної власності, оскільки вони не мають правосуб'єктності та не можуть вважатися авторами [5]. Положення чинних міжнародних договорів щодо права інтелектуальної власності підтверджують, що штучний інтелект не може вважатися автором. Однак, вони не позбавляють окремі держави права застосовувати положення внутрішнього

законодавства щодо права інтелектуальної власності до нематеріальних об'єктів, що створені з використанням штучного інтелекту. Безсумнівною є потреба в ухваленні нових положень матеріального права, пов'язаних зі швидким розвитком технологій, які ґрунтуються на штучному інтелекті. Однак, це не означає, що відповідні положення повинні ухвалюватися усіма державами в універсальному порядку. Можна говорити про пошук різними державами найбільш прийнятної моделі врегулювання питань, пов'язаних зі штучним інтелектом та інтелектуальною власністю [6].

Час покаже яка з цих моделей виявиться найбільш прийнятною на міжнародному та регіональному рівні. Зокрема це стосується критеріїв захисту об'єктів інтелектуальної власності, створених з використанням штучного інтелекту. Безсумнівним залишається те, що в цифрову епоху права інтелектуальної власності є за своєю природою міжнародними. Нематеріальні об'єкти права легко перетинають державні кордони, що почасти викликає проблему конфлікту законодавств окремих держав. Кількість таких випадків, очевидно, швидко зростатиме з поширенням інструментів штучного інтелекту, що створюватимуть об'єкти інтелектуальної власності. Це вже призводить до створення нових способів управління інтелектуальною власністю та використання штучного інтелекту в креативний спосіб.

Цей феномен тісно пов'язаний зі спробою подолати територіальний принцип в праві інтелектуальної власності. Нові технології сприяють поступовому зникненню територіального аспекту

права. Це зумовлює необхідність в пошуку належної моделі розв'язання колізій в праві та розширенні автономії волі сторін, аби сторони спорів в кожному випадку могли визначати обсяг правового захисту, що надається відповідним об'єктам права інтелектуальної власності.

Наведене призводить до висновку, що існує потреба всеохоплюючого правового регулювання інтелектуальної власності. Слід оцінити існуючі підходи та напрацювати новий підхід до інтелектуальної власності в цифровому середовищі, який має ґрунтуватись на поєднанні існуючих принципів та напрацювань. Це, в свою чергу, вказує на необхідність існуючих принципів її захисту. Така можлива міжнародна угода не повинна обмежуватись лише питаннями інтелектуальної власності на продукти, створені з використанням ШІ. Крім того, вона повинна заповнювати прогалини в існуючому регулюванні, в тому числі в питаннях подолання колізій.

Джерела:

1. Крупчан О.Д., Бурило Ю.П. Виклики штучного інтелекту для приватного права та його методології. Приватне право і підприємництво. 2022, № 3. С. 5-15.
2. Council of Europe Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law Vilnius, 5.IX.2024. URL: <https://rm.coe.int/1680afae3c> (дата звернення: 15.10.2024).
3. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text (дата звернення: 15.10.2024).

4. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123#Text (дата звернення: 15.10.2024).
5. Щербина Б.С., Ткаченко В.В. Штучний інтелект як суб'єкт цивільного права. *Юридичний вісник*. 2021, № 1(58). С. 142-148.
6. Elliot A. Models of Law and Regulation for AI. London: Routledge, 2020. 221 p.

Ключові слова: штучний інтелект, AI, право інтелектуальної власності, міжнародне право.

Ругало Богдан Андрійович
*аспірант кафедри міжнародного та
європейського права Національного
університету «Одеська юридична академія»*

ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ З ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УМОВАХ МІЖНАРОДНИХ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ

Актуальність даного дослідження зумовлена стрімким розвитком технологій ШІ, які змінюють підходи до ведення збройних конфліктів і, відповідно, ставлять нові виклики перед правами людини. Використання автономних систем для прийняття рішень у війні може призвести до порушення міжнародних норм, закладених у Женевських конвенціях, і інших міжнародних правових актах. Також зростає потреба у правовому

Секція № 6

Питання захисту прав людини в інформаційній сфері

НЕВАРА Л.М., ЯКУШЕВСЬКА Д.А.Право людини на інформацію як основа демократичного суспільства⁴¹³**ПОЛИЩУК К.Р.**

Молодь і освіта як цілі: пропагандистські наративи для молодого покоління..... 420

ФЕДОРОВА Т.С., ПИРОЖКОВА А.Є.

Міжнародно-правові гарантії реалізації права на доступ до інформації..... 426

БУГАЄЦЬ А.С.

Право інтелектуальної власності на продукт, створений з використанням штучного інтелекту та міжнародне право: постановка проблеми 434

РУГАЛО Б.А.

Порушення прав людини з використання штучного інтелекту в умовах міжнародних воєнних конфліктів 439

ЯНИЦЬКА І.А.

Проблеми та виклики у забезпеченні психологічної допомоги і захисті прав дітей, які зазнали насильства 444

Секція № 7

Захист прав людини в кризових ситуаціях

СЛАВКО А.С., ЗАЦАРИННА А.Ю.

Правовий статус біженців в період збройних конфліктів 449

ФЕДОРОВА Т.С., ДЕМЕНТЬЄВА Ю.В.

Участь міжнародних організацій при вирішенні конфліктів на міжнародній арені..... 454

ФЕДОРОВА Т.С., СТЕПАНЕНКО А.О.

Проблемні аспекти дотримання міжнародних стандартів захисту та прав військовополонених 460

ГРЕБЕНЮК Д.О.

Щодо передумов формування уявлення про «єврозлочин» як правове явище 466

Секція № 8

Захист прав людини відповідно до положень Женевських конвенцій 1949 року та Додаткових протоколів до них 1977 року.

ТУЛЯКОВ В.О.

Окупаційне кримінальне право в контексті сучасного розвитку української державності..... 474